

Covid-19 Salgını Sürecinde Sürdürülebilir Turizm Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz*

Betül Garda¹

Başvuru/Received: 14/09/2023

Yayın/Online Published: 20/04/2024

Kabul/Accepted: 17/02/2024

Özet

COVID-19 pandemisi, küresel ölçekte sağlık, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla benzeri görülmemiş bir kriz yaratmış ve bu süreçten en çok etkilenen sektörlerin başında seyahat ve turizm sektörü gelmiştir. Uçuşların iptali, otellerin kapanması ve uygulanan seyahat kısıtlamaları, sektörün faaliyetlerini ciddi ölçüde sınırlandırmıştır. Bu kriz aynı zamanda sürdürülebilir turizmin önemini daha da artırmıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, COVID-19 salgını sürecinde sürdürülebilir turizm alanında Türkiye'de üretilen bilimsel yayınları bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemektir. Araştırma kapsamında, TR Dizin'de taranan Sosyal Bilimler alanındaki dergilerde yayımlanan ve "sürdürülebilir turizm" anahtar kelimesiyle ulaşılan 2020 ve 2021 yıllarına ait toplam 74 makale analiz edilmiştir. Çalışmalarda; yazar başına düşen makale sayısı, yazarların kurumlara göre dağılımı, en üretken yazarlar, akademik unvanlara göre dağılım, çok yazarlı yayın oranı, yayın dili, sürdürülebilir turizm konusunda en çok yayına yer veren dergiler ve makalelerin Pareto, Price ve Lotka yasalarına uygunluğu değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, COVID-19 sürecinde sürdürülebilir turizm alanındaki akademik eğilimleri ortaya koymakta ve gelecekte yapılacak araştırmalara yön gösterici nitelikte katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik analiz; TR Dizin; sürdürülebilir turizm; COVID-19

JEL Sınıflandırması: M31, M37

A Bibliometric Analysis on Sustainable Tourism during The Covid-19 Epidemic

Abstract

The COVID-19 pandemic has triggered an unprecedented global crisis with health, social, and economic dimensions, and the travel and tourism sector has been among the most severely affected industries. Flight cancellations, hotel closures, and travel restrictions implemented in almost all countries have significantly limited the sector's operations. At the same time, the crisis has heightened the importance of sustainable tourism. In this context, the aim of this study is to examine scientific publications produced in the field of sustainable tourism during the COVID-19 pandemic through bibliometric analysis. The study analyzes a total of 74 articles published in 2020 and 2021 in journals indexed by TR Dizin under the Social Sciences category, using the keyword

* Bu makale, 10-12 Aralık 2021 tarihlerinde düzenlenen 7. Uluslararası Mardin Artuklu Bilimsel Araştırmalar Kongresi'nde sözlü olarak sunulan aynı isimli bildirinin genişletilmiş versiyonudur.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Pazarlama ve Reklamcılık, Konya-Türkiye, bgarda@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2406-6448

"sustainable tourism." The analysis includes the number of articles per author, institutional affiliations of the authors, the most prolific authors, academic title distribution, the prevalence of co-authorship, language of publication, the journals publishing the most on sustainable tourism, and the conformity of the publications to Pareto's Law (80/20 Rule), Price's Law, and Lotka's Law. The findings aim to reveal current trends in sustainable tourism literature during the COVID-19 period and provide guidance for future research in the field.

Keywords: Bibliometric analysis; TR Index; sustainable tourism; COVID-19

JEL Classification: M31, M37

1. Giriş

Turizm sektörü, küresel düzeyde ekonomik büyüme, istihdam yaratma ve sosyal kalkınma açısından stratejik öneme sahip dinamik bir endüstridir. 2019 yılında turizm, küresel GSYH'nın %10,3'ünü, toplam ihracatın %6,8'ini oluşturmuş ve yaklaşık 330 milyon kişiye istihdam sağlamıştır (World Travel and Tourism Council, 2019). Bu boyutuyla turizm, yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda çevresel ve toplumsal sürdürülebilirlik açısından da önemli bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Ancak, 2020 yılında başlayan COVID-19 pandemisi, tüm dünyada olduğu gibi turizm sektöründe de benzeri görülmemiş bir duraksamaya neden olmuştur. Uçuşların iptali, konaklama tesislerinin kapanması ve uluslararası seyahat yasakları gibi önlemler, sektörün kırılğan yapısını ortaya koymuştur (UNWTO, 2020). Bununla birlikte pandemi, sürdürülebilir turizm anlayışının yalnızca çevresel değil, toplumsal boyutlarıyla da yeniden düşünülmesini zorunlu kılmıştır. Turist ve yerel halk arasındaki etkileşim, sürdürülebilir turizmin temel yapı taşlarından biri olarak görülmekte (Erdoğan, 2003; Garrod ve Fyall, 1998); bu etkileşim turistin deneyimini şekillendirdiği gibi, yerel halkın da yaşam kalitesine doğrudan etki etmektedir.

Pandemi sürecinde, bazı destinasyonlarda turistlerin hastalık taşıyıcısı olarak algılanması, yerel halkın misafirperverlik davranışlarını olumsuz yönde etkilemiştir (Zenker & Kock, 2020; Chung & Li, 2020). Özellikle Çinli turistlere yönelik artan önyargılar, medyanın salgını Çin ile ilişkilendirmesi ve yanlış bilgi yayılımı, bu durumun daha da derinleşmesine neden olmuştur.

Dünya genelinde sürdürülebilir turizm anlayışının yeniden tanımlandığı bu dönemde, Türkiye'de de akademik alanda bu konuya olan ilgi artmıştır. Sürdürülebilirlik, Türkiye'nin turizm politikalarında ve kalkınma planlarında da giderek daha merkezi bir yer edinmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'deki akademik literatürün pandemi sürecinde sürdürülebilir turizm konusuna nasıl yaklaştığını incelemek, hem ulusal eğilimleri ortaya koymak hem de küresel bağlamla ilişki kurmak açısından önemlidir. Bahar ve Kozak'a (2005) göre, sürdürülebilir turizm, bireylerin günümüzdeki ve gelecekteki bilgi edinme, dinlenme, eğlenme gibi ihtiyaçlarını karşılarken, doğal kaynakların korunmasını ve turistik faaliyetlerin uzun vadeli planlanmasını esas alan bir yaklaşımdır. Aynı şekilde, çevresel tahribatların yoğunlaştığı 1990'lı yıllardan itibaren, sürdürülebilir turizmin yalnızca ekonomik değil; doğal, kültürel ve sosyal değerlere duyarlı şekilde planlanması gerektiği yönünde önemli bir farkındalık oluşmuştur (İnan, 2020).

Bu çalışmanın amacı, COVID-19 pandemisi sürecinde Türkiye’de sürdürülebilir turizm konulu akademik yayınları bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemektir. TR Dizin kapsamında 2020-2021 yılları arasında yayımlanan 74 makale üzerinden yapılan analizle, alandaki üretkenlik düzeyleri, yazar profilleri, dergi dağılımları ve akademik eğilimler değerlendirilerek, sürdürülebilir turizm yazınının geçirdiği dönüşüm ortaya konmaktadır.

2. Literatür Taraması

Sürdürülebilir turizm literatürü, zaman içerisinde gelişim göstererek farklı temalar ve yöntemler etrafında şekillenmiştir. Ruhanen ve diğerleri (2015), turizm alanında en yüksek etkiye sahip dört akademik dergide yayımlanan çalışmalar üzerinden 25 yıllık bir bibliyometrik analiz gerçekleştirmiştir. Toplam 492 makaleyi inceleyen araştırmacılar, sürdürülebilir turizm alanındaki akademik üretimin giderek arttığını ve ekoturizm ile çevresel boyutların her dönemde ön planda kaldığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, 1997 yılından itibaren iklim değişikliği gibi yeni konuların literatüre dahil olmaya başladığı tespit edilmiştir.

Bayram ve diğerleri (2017), sürdürülebilir turizm konusunun genel çerçevesi ve popülerliğini inceledikleri bibliyometrik analiz çalışmasında, alan yazınında nitel ve nicel araştırmaların dengeli şekilde ele alınmadığını belirtmişlerdir. Çalışmada, planlama, politika, çevre, pazarlama ve yönetim gibi alt temalara daha fazla odaklanması gerektiği vurgulanmış ve özellikle nicel araştırmaların artırılmasının literatüre katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

Yeksan ve Akbaba (2019), 2010–2017 yılları arasında sürdürülebilir turizm üzerine yayımlanan 288 uluslararası makaleyi bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemişlerdir. SSCI (Social Science Citation Index) kapsamında Journal of Sustainable Tourism ve Sustainability gibi önde gelen dergilerden elde edilen verilerle yapılan analizde; en fazla makalenin Journal of Sustainable Tourism dergisinde yayımlandığı, yıllar içerisinde yayın sayısında artış olduğu ve özellikle 2017 yılının en yoğun yayın yılı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, çalışmaların büyük kısmının iki yazarlı olduğu ve 6 ila 10 sayfa uzunluğunda yayımlandığı da dikkat çekmiştir.

Serano ve arkadaşları (2019), sürdürülebilir turizmin kavramsal yapısını tümevarımsal bir yaklaşımla ele alarak son 32 yılın gelişimini değerlendirmişlerdir. Çalışmada VOSviewer yazılımı kullanılarak bibliyometrik veri görselleştirme teknikleri uygulanmış ve sürdürülebilir turizmin kavramsal açıdan oldukça karmaşık bir yapı sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Yazarlar, bibliyometrik analiz yönteminin hem akademisyenler hem de sektörel uygulayıcılar açısından faydalı bir araştırma aracı olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu kapsamda yapılan önceki çalışmalar, sürdürülebilir turizm alanındaki akademik üretimin zaman içerisinde artış gösterdiğini ve farklı temalar etrafında şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, COVID-19 pandemisi gibi olağanüstü bir dönemde sürdürülebilir turizm literatüründe ne tür eğilimlerin ön plana çıktığını anlamaya yönelik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, bu çalışma, pandemi sürecinde Türkiye’de yayımlanan sürdürülebilir turizm temalı akademik yayınları bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemeyi amaçlamakta ve ilgili döneme ilişkin genel bir görünüm sunmayı hedeflemektedir.

3. Araştırma Metodolojisi

Bu çalışma, COVID-19 pandemisi sürecinde Türkiye’de sürdürülebilir turizm alanında gerçekleştirilen akademik yayınların eğilimlerini belirlemek amacıyla bibliyometrik analiz

yönteminden yararlanmıştır. Bibliyometrik analiz, belirli bir konu başlığı altında yayımlanan akademik yayınların sayısal özelliklerini ölçmeye ve bu yayınlar üzerinden literatürün yapısını ortaya koymaya olanak sağlayan nicel bir analiz tekniğidir. Bu yönüyle, belirli bir disiplinin gelişim dinamiklerini, araştırma odaklarını, üretken yazarları ve yayın desenlerini analiz etmekte etkili bir araç olarak kullanılmaktadır (Erbaşı et al., 2017).

Araştırmanın evrenini, Türkiye'de TR Dizin kapsamında yer alan Sosyal Bilimler alanındaki dergilerde yayımlanan sürdürülebilir turizm temalı makaleler oluşturmaktadır. Veri seti, elektronik ortamda TR Dizin'in çevrim içi veri tabanı üzerinden erişilen kaynaklardan elde edilmiştir. Tarama işlemi sırasında “sürdürülebilir turizm” anahtar kelimesi kullanılmış; yayın yılı olarak 2020 ve 2021 yılları seçilmiştir. Bu yılların tercih edilmesinin temel nedeni, COVID-19 pandemisinin doğrudan etkili olduğu dönemleri kapsamaması ve bu süreçteki akademik eğilimlerin izlenebilir olmasıdır.

Bu doğrultuda toplam 77 makale belirlenmiş ve analiz için uygun veri kümesi oluşturulmuştur. Veriler Excel programına aktararak sistematik bir şekilde düzenlenmiş, ardından içerik incelemesi ve sayısal dağılımlar doğrultusunda analiz gerçekleştirilmiştir.

Analiz sürecinde aşağıdaki kriterler doğrultusunda veriler değerlendirilmiştir:

- Yazar başına düşen makale sayısı
- Yazarların kurumsal dağılımı
- En üretken yazarlar
- Yazarların akademik unvanlara göre dağılımı
- Çok yazarlılık durumu
- Yayın dili dağılımı
- Sürdürülebilir turizm alanında en fazla yayına sahip dergiler
- Makalelerin Pareto Yasası (80/20 kuralı), Price Yasası ve Lotka Yasası ile uyum düzeyleri

Literatürde bu yöntemi kullanan çeşitli çalışmalar mevcuttur. Örneğin Aydın ve Sarı (2021), uluslararası sağlık turizmi konulu yayınları benzer bir şekilde bibliyometrik yöntemle analiz etmiş; yayın eğilimlerini, en üretken yazarları ve dergileri ortaya koymuştur. Bu çalışma da benzer biçimde, pandemi döneminde sürdürülebilir turizm alanındaki akademik üretkenliği sayısal verilerle ortaya koyarak, alan yazınındaki boşlukları tespit etmeye ve gelecek çalışmalara yön göstermeye katkı sunmayı amaçlamaktadır.

4. Araştırmanın Bulguları

4.1. Yazar Profilleri ve Üretkenlik Analizi

2020–2021 yılları arasında TR Dizin 'de taranan ve farklı dergilerde yayımlanan sürdürülebilir turizm temalı toplam 77 makale, 100 farklı yazar tarafından kaleme alınmıştır. Bu durum, çalışmalarda çok yazarlı yayınların yaygın olduğunu ve araştırma iş birliklerinin önem kazandığını göstermektedir. Yazar başına düşen ortalama makale sayısı 0,77 olarak hesaplanmıştır.

Yayınlara katkı sağlayan yazarlar arasında en üretken olanlar, iki makale ile literatüre katkıda bulunan 11 kişidir. Bu yazarlar; Ali Yılmaz, Aslı Altanlar, Burhan Kılıç, Buse Aydın, Çiğdem Özkan, Emre Ozan Aksöz, Faruk Yüksel, Funda Esen, Hacı Yıldırım, Orhan Batman ve

Seyfullah Gül'dür. Geriye kalan 89 yazar ise yalnızca birer makale ile katkı sunmuştur.

Yazar üretkenliğini değerlendirmek amacıyla literatürde sıkça kullanılan üç temel yasa olan Pareto, Lotka ve Price yasaları üzerinden bir analiz gerçekleştirilmiştir.

Pareto Yasası, literatürdeki toplam yayınların %80'inin, yazarların %20'si tarafından üretildiğini öngörmektedir (Erbaşı et al., 2017). Bu çalışmada 100 yazarın %20'si, yani 20 yazarın 77 makalenin yaklaşık 62'sini üretmiş olması beklenmektedir. Ancak analiz sonucunda, bu 20 yazarın yalnızca 38 makale ürettiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, yazar üretkenliği Pareto Yasası ile uyum göstermemektedir.

Lotka Yasası ise belirli bir alandaki yazarların yaklaşık %60'ının yalnızca bir makale ile katkı sunduğunu, %15'inin iki yayın, %7'sinin üç yayın ile literatüre katkı sağladığını belirtmektedir. Bu çalışmada, yazarların %89'u (89 yazar) yalnızca bir makale, %11'i (11 yazar) ise iki makale yayımlamıştır; üç veya daha fazla yayına sahip yazar bulunmamaktadır. Dolayısıyla bulgular, Lotka Yasası'na tam olarak uymasa da kısmen yakınlık göstermektedir.

Price Yasası ise toplam yazar sayısının karekökü kadar yazarın, literatürdeki toplam yayınların yarısını üretmesi gerektiğini savunur. Bu durumda 100 yazarın karekökü 10 olup, 10 yazarın toplam 38-39 makale yazmış olması beklenmektedir. Ancak en üretken 11 yazarın toplamda sadece 20 makale ile katkı sunduğu görülmüştür. Bu durum, Price Yasası'na da uygunluk göstermemektedir.

Sonuç olarak, 2020–2021 yılları arasında TR Dizin'de yayımlanan sürdürülebilir turizm konulu akademik yayınlar incelendiğinde, yazar üretkenliğinin belirli kişilerde yoğunlaşmadığı, yayınların daha çok geniş bir yazar kitlesi tarafından üretildiği gözlemlenmiştir. Bu durum, sürdürülebilir turizm alanında akademik ilgiyi gösteren olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ancak verimlilik bakımından klasik bibliyometrik yasalar olan Pareto, Lotka ve Price yasalarıyla tam bir uyum gözlemlenememiştir. Özellikle çok sayıda yazarın yalnızca tek bir yayınla literatüre katkı sunduğu, üç ve üzeri yayına sahip yazar sayısının bulunmadığı dikkat çekmektedir. Bu durum, alanın henüz derinleşme aşamasında olduğunu ve bireysel araştırma devamlılığının sınırlı kaldığını göstermektedir.

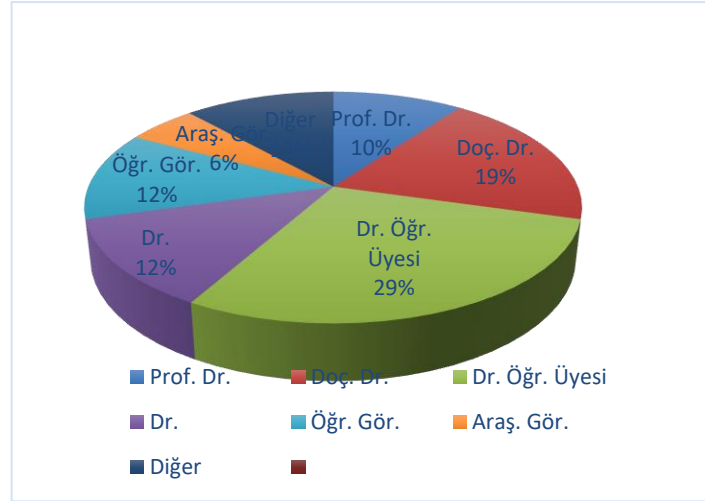
Ayrıca çok yazarlı yayınların sayıca fazla olması, disiplinler arası ya da kurumlar arası iş birliklerinin öne çıktığını göstermekte; bu da sürdürülebilir turizm alanında birlikte çalışma kültürünün gelişmekte olduğuna işaret etmektedir. Diğer yandan, Price yasası çerçevesinde değerlendirildiğinde, yüksek düzeyde üretken bir çekirdek yazar grubunun henüz oluşmadığı anlaşılmaktadır. Bu bulgular, Türkiye'de sürdürülebilir turizm alanında yapılan akademik çalışmaların niceliksel olarak artış gösterse de, derinlik ve süreklilik bakımından gelişmeye açık bir yapıda olduğunu ortaya koymaktadır.

4.2. Yazarların Akademik Ünvanlara Göre Dağılımı

Çalışmada incelenen 77 makalenin yazarları, akademik unvanlarına göre sınıflandırılmış ve elde edilen veriler Grafik 1'de daire grafik olarak sunulmuştur. Yazarların akademik pozisyonları, sürdürülebilir turizm alanındaki yayınların hangi akademik seviyelerden geldiğini göstermek açısından önemlidir. Ayrıca "diğer" başlığı altında sınıflandırılan kişiler; kamu ve özel sektör çalışanları (örneğin müfettiş, uzman, yönetici, banka personeli), öğretmenler, yüksek lisans ve doktora öğrencileri gibi akademik kadroda olmayan yazarlardan oluşmaktadır.

Akademik unvanlara göre yazarların yüzdelik dağılımı şu şekildedir:

- Prof. Dr. unvanına sahip 13 yazar (%10)
- Doç. Dr. unvanına sahip 25 yazar (%19)
- Dr. Öğr. Üyesi unvanına sahip 37 yazar (%29)
- Dr. unvanına sahip 16 yazar (%12)
- Öğr. Gör. unvanına sahip 16 yazar (%12)
- Araş. Gör. unvanına sahip 7 yazar (%6)
- Diğer kategorisinde yer alan yazar sayısı ise 15 (%12) olarak tespit edilmiştir.

Grafik 1: Yazarların akademik ünvanlarına göre dağılımı

Elde edilen bulgular, sürdürülebilir turizm alanında yayın yapan akademisyenlerin büyük çoğunluğunun öğretim üyeleri (Dr. Öğr. Üyesi, Doç. Dr., Prof. Dr.) olduğunu göstermektedir. En yüksek pay %29 ile Dr. Öğr. Üyeleri'ne aittir. Bu durum, alandaki yayın üretiminin ağırlıklı olarak akademik kariyerinin erken veya orta evresindeki araştırmacılar tarafından gerçekleştirildiğini göstermektedir. Ayrıca “diğer” kategorisinin %12 gibi kayda değer bir orana sahip olması, bu alandaki yayınlara akademik kadro dışından da katkı sağlandığını ortaya koymakta ve disiplinler arası veya saha temelli çalışmalara açık bir yapıyı işaret etmektedir.

Sonuç olarak, unvanlara göre dağılım incelendiğinde, sürdürülebilir turizm konulu yayınların farklı akademik düzeylerden araştırmacılar tarafından üretildiği; özellikle genç akademisyenlerin (Dr. Öğr. Üyesi, Araş. Gör.) alana yüksek düzeyde katkı sunduğu görülmektedir. Bu durum, alandaki akademik canlılığın ve gelişme potansiyelinin sürdüğüne işaret etmektedir.

4.3. Yazarların Bağlı Buldukları Kurumlara Göre Dağılımı

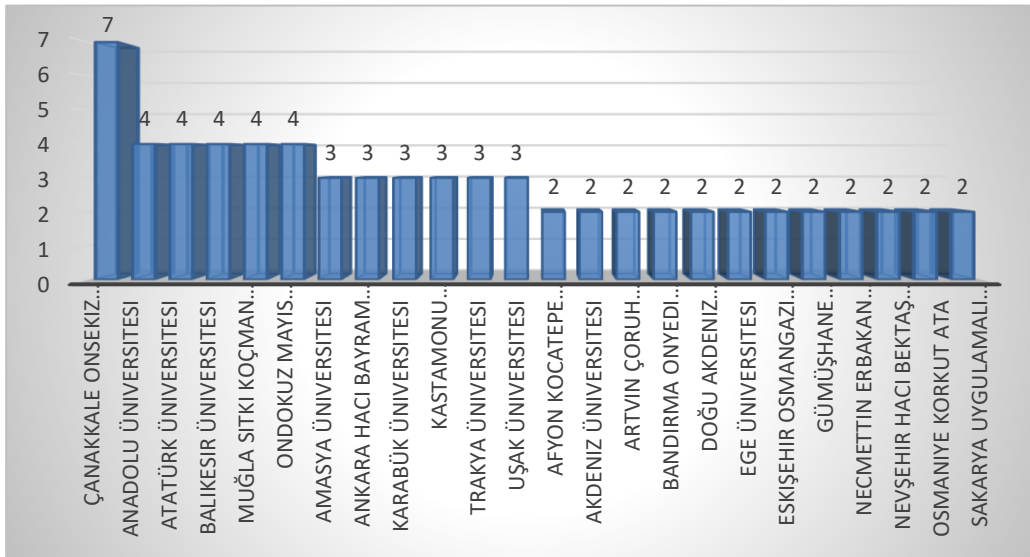
İncelenen 77 makalede yer alan yazarların kurumsal bağlılıkları dikkate alındığında, sürdürülebilir turizm literatürüne katkı sunan toplam 77 yazarın 56 farklı kurumda görev yaptığı belirlenmiştir. Bu durum, sürdürülebilir turizm konusunun Türkiye genelinde geniş bir akademik ilgi alanına sahip olduğunu ve farklı üniversitelerden araştırmacıların katkı sunduğunu göstermektedir.

En fazla sayıda yazar ile katkı sağlayan kurumlar arasında ilk sırada, 7 yazarıyla Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi yer almaktadır. Bu kurumu 4'er yazarla Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi takip etmektedir.

3 yazarla katkı sunan üniversiteler arasında ise Amasya Üniversitesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Trakya Üniversitesi ve Uşak Üniversitesi yer almaktadır.

İkişer yazar ile katkı sağlayan üniversiteler ise şu şekildedir: Afyon Kocatepe, Akdeniz, Artvin Çoruh, Bandırma Onyedi Eylül, Doğu Akdeniz, Ege, Eskişehir Osmangazi, Gümüşhane, Necmettin Erbakan, Nevşehir Hacı Bektaş Veli, Osmaniye Korkut Ata ve Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversiteleri.

Analize yalnızca birden fazla yazarla katkı sunan kurumlar dahil edilmiştir. Tek yazarı bulunan kurumlar Grafik 2'e yansıtılmamıştır.

Grafik 2: Yazarların kurumlara göre dağılımları

Bu dağılım, sürdürülebilir turizm alanındaki akademik çalışmaların belirli üniversitelerde daha yoğun üretildiğini ve bu üniversitelerin konuyla ilgili akademik kapasitesinin öne çıktığını göstermektedir. Öne çıkan kurumların çoğunun turizm fakültesi veya ilgili bölümlere sahip olması, bu durumu destekler niteliktedir. Ayrıca coğrafi olarak Türkiye'nin farklı bölgelerinden üniversitelerin literatüre katkı sunması, alandaki yaygın akademik ilginin göstergesi olarak değerlendirilebilir.

4.4. Sürdürülebilir Turizm Alanında Katkı Sağlayan Dergiler

Yapılan tarama sonucunda, TR Dizin veri tabanında 2020 ve 2021 yılları arasında sürdürülebilir turizm konusuna odaklanan makalelerin toplamda 33 farklı dergide yayımlandığı belirlenmiştir. Bu çeşitlilik, konunun akademik çevrelerde geniş bir ilgi gördüğünü ve farklı disiplinlerde yer bulduğunu göstermektedir.

İncelenen toplam 77 makalenin en fazla yayımlandığı dergi, Türk Turizm Araştırmaları Dergisi olmuştur. Bu dergide konuya ilişkin 18 makale yayımlanmıştır. Onu, 10 makale ile Journal of

Tourism and Gastronomy Studies, 5 makale ile Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4 makale ile Ege Coğrafya Dergisi takip etmektedir.

Ayrıca 3'er makale ile katkı sunan dergiler şunlardır:

- Journal of Yaşar University
- Kent Akademisi Dergisi
- Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

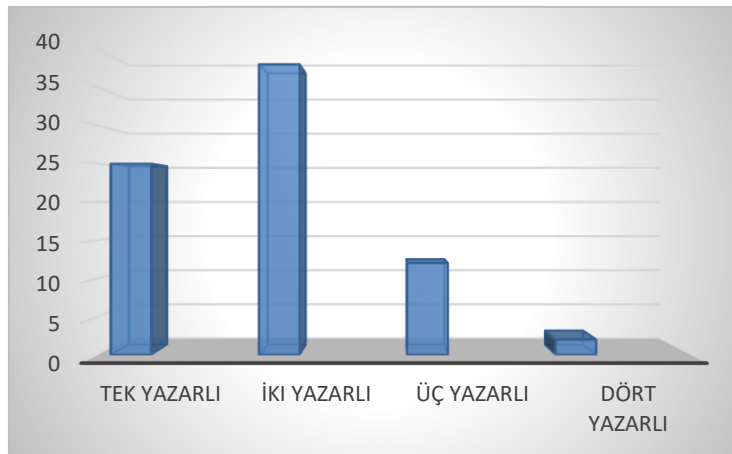
Elde edilen bulgular doğrultusunda, Türk Turizm Araştırmaları Dergisi'nin sürdürülebilir turizm alanında en fazla yayın yapan dergi olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, derginin konuya özel bir odak geliştirdiğini ve alan yazınında güçlü bir yer edindiğini göstermektedir. Özellikle turizm temalı veya disiplinlerarası dergilerin öne çıkması, sürdürülebilir turizmin farklı boyutlarda ele alındığını ve araştırmacıların çok çeşitli platformlarda katkı sunduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, TR Dizin kapsamındaki akademik dergilerde sürdürülebilir turizm konulu yayınlar; sadece turizm alanıyla sınırlı kalmamakta, coğrafya, şehir çalışmaları, gastronomi ve sosyal bilimlerin farklı alt alanlarında da karşılık bulmaktadır. Bu çok yönlü yapı, sürdürülebilir turizmin disiplinler arası doğasını desteklemekte ve konuya yönelik akademik üretkenliğin geniş bir yelpazeye yayıldığını göstermektedir.

4.5. Makalelerde Ortak Yazarlık Dağılımı

İncelenen 77 makalenin ortak yazarlık durumuna göre dağılımı Grafik 3'te sunulmuştur. Söz konusu çalışmalardan 25'inin (%32,5) tek yazarlı, 38'inin (%49,35) iki yazarlı, 12'sinin (%15,6) üç yazarlı ve 2'sinin (%2,6) dört yazarlı olduğu tespit edilmiştir. Bu veriler doğrultusunda, sürdürülebilir turizm alanında yayımlanan makalelerin %67,5'i çok yazarlı çalışmalar olarak öne çıkmaktadır.

Bu durum, araştırma konularının iş birliğine açık olduğunu ve akademik çevrelerde birlikte çalışma kültürünün geliştiğini göstermektedir. Ortak yazarlık oranının yüksekliği, disiplinler arası ya da aynı kurum içindeki iş birliklerinin yaygın olduğunu; bu sayede araştırma sürecinin daha zengin, bütüncül ve paylaşımcı bir anlayışla yürütüldüğünü ortaya koymaktadır. Özellikle sürdürülebilirlik gibi çok boyutlu bir konunun farklı uzmanlık alanlarını bir araya getirmesi, çok yazarlı yayınların önemini artırmaktadır.

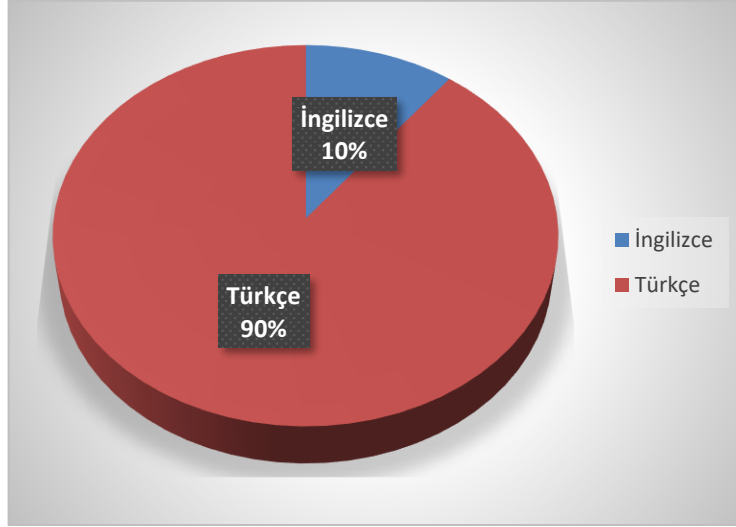

Grafik 3: Makalelerde ortak yazarlık dağılımı

Bu bulgular, Türkiye'deki akademik camiada sürdürülebilir turizm konusuna yönelik kolektif bilincin güçlendiğini ve araştırmacıların bu alanda birlikte üretim yapmaya eğilimli olduklarını göstermesi açısından dikkat çekicidir.

4.6. Makalelerde Yayın Dili Dağılımı

Yapılan analizde, incelenen 77 makaleden 70'inin Türkçe (%90,9), 7'sinin ise İngilizce (%9,1) olarak yayımlandığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, sürdürülebilir turizm alanındaki akademik üretimin büyük ölçüde ulusal dilde gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Grafik 4: TR dizininde taranan dergilerde yayınlanan makalelerde yayın dili dağılımı

Grafik 3 incelendiğinde; Türkçe yazılmış yayınların ağırlıkta olması, bu alanda yapılan çalışmaların daha çok Türkiye bağlamında ele alındığını ve hedef okuyucu kitlesinin büyük ölçüde ulusal akademik çevre olduğunu göstermektedir. Öte yandan, İngilizce yayınların sınırlı olması, sürdürülebilir turizm literatüründe uluslararası görünürlüğün henüz sınırlı düzeyde olduğunu da düşündürmektedir.

Bu durum, Türkiye'de sürdürülebilir turizm konusunda akademik çalışmaların yoğunlaştığını ancak henüz yeterince uluslararası platforma taşınmadığını ortaya koymaktadır. Önümüzdeki dönemde bu alanda yapılan çalışmaların uluslararası düzeyde daha fazla görünürlük kazanması, hem Türkiye turizminin akademik temsilini güçlendirecek hem de küresel literatüre katkıyı artıracaktır.

5. Sonuç

Bu çalışmada, sürdürülebilir turizm alanındaki akademik eğilimleri analiz etmek amacıyla, Türkiye'de TR Dizin veri tabanında 2020 ve 2021 yıllarında yayımlanan makaleler bibliyometrik yöntemle incelenmiştir. Toplamda 100 farklı yazar tarafından kaleme alınan 77 makale, içerik ve sayısal parametreler doğrultusunda analiz edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre, makalelerin %90'ı Türkçe, %10'u ise İngilizce olarak yayımlanmıştır. Bu durum, sürdürülebilir turizm yazınının büyük ölçüde ulusal düzlemde üretildiğini göstermektedir. Yazar profilleri incelendiğinde, çalışmaların yaklaşık üçte birinin tek yazarlı, geri kalanının ise çok yazarlı olduğu belirlenmiştir. Özellikle ortak yazarlık oranının yüksek olması, alanda iş birliğine dayalı bir araştırma kültürünün gelişmekte olduğunu

göstermektedir.

Yazarların yaklaşık %90'nın akademik unvana sahip olması, yayınların büyük oranda akademik çevreler tarafından üretildiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, sürdürülebilir turizm alanındaki bilimsel çalışmaların niteliğine ve disiplinler yaklaşımlarla ele alınma düzeyine işaret etmektedir. En fazla katkı sağlayan yazar sayısı ikiyle sınırlı kalmış ve üretkenliğin çok geniş bir yazar kitlesine dağılmış olması nedeniyle klasik bibliyometrik yasalarla (Pareto, Lotka, Price) tam anlamıyla örtüşmediği görülmüştür.

Sürdürülebilir turizm üzerine yapılan yayınlar toplam 33 farklı dergide yer almış, bunlar arasında Türk Turizm Araştırmaları Dergisi en fazla makale yayımlayan dergi olmuştur. Kurumsal dağılıma bakıldığında ise, en fazla katkı Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi bünyesindeki akademisyenler tarafından sağlanmıştır. Bu durum, söz konusu üniversitenin sürdürülebilir turizm alanında aktif bir akademik üretkenliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, COVID-19 pandemisi sürecinde sürdürülebilir turizm konusunun Türkiye'de akademik çevreler tarafından ilgi görmeye devam ettiği ve bu alanda yayımlanan çalışmaların hem nicel açıdan artış gösterdiği, hem de farklı kurumlardan gelen araştırmacıların katılımıyla kurumsal çeşitliliğin güçlendiği görülmektedir. Bu durum, sürdürülebilir turizmin disiplinler arası niteliğini ve ülke genelindeki akademik kurumlarda bir araştırma konusu olarak benimsenmeye başladığını göstermektedir.

Ancak çalışmada elde edilen veriler, sürdürülebilir turizm üzerine yapılan yayınların büyük çoğunluğunun ulusal dilde üretildiğini ve uluslararası yayın oranının oldukça sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, Türkiye'de üretilen bilgi ve deneyimlerin küresel akademik toplulukla yeterince paylaşılmadığını ve alandaki görünürlüğün uluslararası düzeyde zayıf kaldığını düşündürmektedir.

Gelecek dönemlerde, sürdürülebilir turizm literatürünün uluslararası etki gücünü artırabilmesi, hem yayın dilinin çeşitlendirilmesine hem de uluslararası dergilerde yayımlanma oranının yükseltilmesine bağlıdır. Ayrıca, araştırmacıların çok uluslu ortak projelere katılması, yabancı literatürle entegrasyon sağlaması ve küresel araştırma ağlarına dahil olması da bu görünürlüğün artmasına katkı sağlayacaktır.

Bu bağlamda, Türkiye'de sürdürülebilir turizm alanındaki akademik üretim, içerik ve konu çeşitliliği açısından olumlu bir gelişim sergilemekte; ancak bu üretimin daha fazla etki yaratabilmesi için uluslararasılaşma stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Aydın, E. ve Sarı, Ş. (2021). "2015-2021 Yılları Arasında Uluslararası Sağlık Turizmi Konusunda Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi", Uluslararası Turizmde Yükselen Eğilimler Kongresi Bildiriler Kitabı, 30 Eylül- 2 Ekim 2021 Konya-Türkiye, pp.108-109.
- Bahar, O. ve Kozak, M. (2005). Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Turizm ve Rekabet Edebilirlik, Ankara: Detay Yayıncılık.

- Bayram, G. E., Bayram, A. T. ve Karaçar, E. (2017). “Sürdürülebilir Turizm: Bibliyometrik Analiz”, 1. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı, 23-25 Kasım 2017, Kastamonu- Türkiye, ss.179-186.
- Chung, R. Y.-N., & Li, M. M. (2020). Anti-Chinese sentiment during the 2019-nCoV outbreak. *The Lancet*, 395(10225), 686–687. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30358-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30358-5)
- Erbaşı, A., Cabi, A., Gümrah, A. ve Hakses, H. (2017). “Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi’nin Bibliyometrik Analizi”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, Volume. 20 (2), ss. 206-214.
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve Ekoturizm*, Ankara: Pozitif Matbaacılık.
- Garrod, B. ve Fyall, A. (1998). “Beyond the Rhetoric of Sustainable Tourism?”, *Tourism Management*, Vol. 19(3), 199-212.
- İnan, Ü. S. E. (2020). “Doğa Turizmi”, *Turizm Türlerine Profesyonel Yaklaşım*, (Ed. F. Atıl Bilge ve Ayşe Cabi), Ankara: Sage Yayınları.
- Ruhanen, L., Weiler, B., Moyle, B.D. ve McLennan, C.J. (2015).” Trends and Patterns in Sustainable Tourism Research: a 25-Year Bibliometric Analysis”, *Journal of Sustainable Tourism*, Vol. 23 (4), pp. 517-535.
- Serrano, L., Antonio, S. ve Antonio, A. (2019). “Using Bibliometric Methods to Shed Light on the Concept of Sustainable Tourism”, *Sustainability (MDPI)*, Vol. 11 (6964), pp.1-25.
- UNWTO. (2020). *International Tourism and COVID-19*. United Nations World Tourism Organization. <https://www.unwto.org/international-tourism-and-covid-19>
- World Travel and Tourism Council. (2019). *Economic Impact Report 2019*. <https://wtcc.org>
- Yeksan, Ö. ve Akbaba, A. (2019). “Sürdürülebilir Turizm Makalelerinin Bibliyometrik Analizi”, *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3 (2) , 220-231 .
- Zenker, S., & Kock, F. (2020). The coronavirus pandemic – A critical discussion of a tourism research agenda. *Tourism Management*, 81, 104164. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104164>